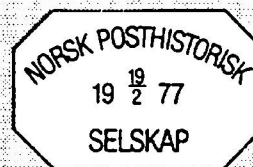

Budstikka

Kommunikasjonsskrift for NORSK POSTHISTORISK SELSKAP

Nummer 2 - juni 1997 (Nytrykk 2014)

2. årgang

Et årsmøte i NPS er tilbakelagt, årsregnskap er ferdig, og vi sitter igjen med et pent lite overskudd. Først må jeg få takke for hjelpen til auksjonene. Det gir hvert år et overskudd på i overkant av kr. 4000,- - slikt kommer godt med. Dessuten vil jeg få takke for tilliten ved valget, og det betyr nok et år som formann.

Flere saker har skjedd i det siste. Dessverre meldte det seg ikke noen til guiding under NORWEX 97, hvilket var både uventet og skuffende. Det gikk jo greit likevel, men jeg hadde forventet en annen respons på forespørselen i forbindelse med utsendelse av årsmøteinnkallingen. Foredraget til Bent Johnsen under utstillingen var relativt godt besøkt, og han har jo alltid en brannfakkellampe å komme med. Hans ideer om å framstille posthistorien har virkelig slått rot i skolevesenet i Sverige. Skoleverket har kastet seg over hans måte å gjøre dette på i undervisnings-sammenheng. Penger kommer til prosjektet fra EU og fra departementet, og elevene i Videregående skoler får posthistorieundervisning som en integrert del av idehistorie, sosiologi, historie, geografi etc.... Er ikke dette noe man bør henge seg på ?? Vi er jo forvaltere av en meget vesentlig del av vår egen historie,- beviser og dokumentasjon sitter vi med i våre samlinger. Bør vi ikke gjøre det mer tilgjengelig for interessenter i stedet for å holde våre kunnskaper innen en engere krets med våre "faguttrykk", reglementer for våre utstillinger, og en for dårlig måte å publisere interessant stoff på ?

Budstikka har også fått en ansiktsløftning denne gangen. Den trykkes nå i Postens Hustrykkeri, og jeg håper den blir til stor nytte og glede for våre medlemmer. Et slikt organ BØR og SKAL brukes til både ris og ros til styre og stell innen Selskapet. Vi får altfor få tilbakemeldinger fra medlemmene. Hvis styret skal kunne tilfredsstille flest mulig, er det også viktig å vite hva medlemmene ønsker.

Til orientering for alle har vi nå hatt det første møtet i Postmuseets lokaler. Hvis alt går i orden slik som tenkt, blir Paul H. Jensens filatelistiske bibliotek donert til Postmuseet, hvilket vi si - ikke så rent lite. Det kan derved også bli en løsning for vårt eget bibliotek, slik at dette blir mer tilgjengelig for medlemmene. Dette er ennå ikke avklart, men noe styret skal ta stilling til i nærmeste framtid. Utlån til medlemmer vil bli mulig. Det er også sendt en søknad til Norwex-fondet om midler til å støtte kopiering av samlinger, slik at dette kan bevares for ettertiden. De fleste av medlemmene har glimrende samlinger, ikke minst av lokal karakter og av stor posthistorisk interesse. Foreløpig har tanken vært luftet, men Selskapet har ikke hatt midler til dette. Om man nå kan gi støtte til eiere for et kopisett, med f. eks. kr 150-200,- slik at dette kan oppbevares samme sted, vil det også være mulig for medlemmer å låne disse kopisettene til egen opplysning og eventuell forskning. Dokumentasjonene finnes jo i de enkelte samlingene allerede, og det vil i så fall være en enkel måte å spre kunnskap på. Jeg tar gjerne imot en del kommentarer på hvordan dette kan løses på en enkel og grei måte.

Og,- jeg gjentar ennå en gang,- gi oss tilbakemeldinger på saker og ting som bør drøftes, belyses, gjøres noe med. Medlemmene er ikke til for styret, men styret til for medlemmes skyld.

Til slutt,- vi tenker fortsatt på en auksjon til høsten igjen med donerte objekter. Hvis dere ønsker dette er vi avhengige av å få inn en del salgbare ting,- inntekten går til dere selv i fellesskap,- dvs. Norsk Posthistorisk Selskap.

I.S.

REFERAT MEDLEMSMØTE NPS 3.5.1997.

1. Medlemsmøtet startet med en omvisning i Postmuseets nyombygde lokaler, med en inspirert guide i Knut Jordheim. 24 medlemmer hadde møtt fram, og fikk et innblikk i utstillingen.

2. Forsamlingsrommet i kjelleren i Postmuseet ble brukt til Årsmøtet i Selskapet. Årsmøtet ref. annet sted.

3. Medlemsmøtet fortsatte like etter Årsmøtet, og formannen orienterte om medlemsaker og saker som hadde vært behandlet på styremøtet samme dag. Styret har utnevnt følgende æresmedlemmer:

Tore Gjelsvik, Ranheim - F.C.Moldenhauer, Minde - Kristian Wilhelmsen, Tromsø.

Som innbudt medlem er Fred. A. Brofos, U.S.A. tatt opp.

Forslag på ordinære medlemmer: Hallvard Slettebø, Birger Stillulfsen, Finn Aune, Hans J. Enger, Kjell Terje Olsen, Thore Habberstad, Knut R. Rasmussen, Svein Arne Hansen, Atle Fossmark

4. NORWEX 97 var hovedtema for dagen, og det ble en trivelig oppsummering av utstillingens Generalsekretær, som etter eget utsagn hadde vært mer sekretær enn general. Konklusjon var at alle var fornøyde,- positive reaksjoner hadde kommet i ettertid fra våre utenlandske gjester. Noen små anekdoter som vakte stor munterhet, ble knyttet til opplevelser under utstillingen. Samtlige møtedeltakere hadde vært innom NORWEX 97.

5. Plassering av Selskapets bibliotek ble igjen diskutert. Kontakt tas angående oppbevaring i Postmuseets lokaler, sammen med donasjon av bøker fra Paul H. Jensen. Dubletter kan muligens selges til medlemmer.

6. Det ble litt diskusjon angående møtelokalene. Formannen tok på seg skylda for manglende øl, akevitt og lapskaus, og viste litt til omstendighetene med nye lokaler etc. Det vil nok bedre seg etter hvert, når stoler og bord blir møblert litt mer intimt i rommet. Snittene fra Posten smakte desto bedre, og det var ingen misfornøyde medlemmer etter serveringen.

Møtet avsluttet kl. 18.00. (ref I.S.)

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTET I NORSK POSTHISTORISK SELSKAP, 3. MAI 1997

Møtet var innkalt til kl 14.00 i lokalet til Postmuséet, Oslo. Medlemmene fikk først en interessant omvisning i muséet.

Selve møtet startet ca kl 15.10 i møtelokalet i kjelleren. 25 medlemmer var til stede.

1. Formann Ivar Sundsbø åpnet årsmøtet. I følge vedtektenes §7 skal årsmøtet i NPS avholdes innen 30. april. Møtet var i år planlagt avholdt 5. april, men måtte utsettes pga. arbeidet med NORWEX 97. Overskridelsen på 3 dager, samt innkallingen forøvrig ble godkjent.
2. Til ordstyrer ble valgt Paul H. Jensen. Han overtok deretter møteledelsen. Til årsmøtets sekretær ble valgt Arvid Løhre.
3. Følgende to medlemmer ble valgt til å underskrive protokollen:
Arne Thune-Larsen og Lars Frogner.
4. Ordstyrer refererte hovedpunktene i Årsberetning for NPS. Ordstyrer roste selv arbeidet til Tor Østlund og den form "Budstikka" har fått.
Styrets årsberetning ble deretter enstemmig godkjent uten merknader.
5. Beretning fra Styret for Dr. Per Gelleins Minnefond ble lest opp. Styret har bestått av Paul H. Jensen, Tor Østlund foruten Ivar Sundsbø. Kr 7000 ble utdelt, fordelt på 3 prosjekter. Se vedlegg.
Beretningen ble tatt til etterretning.
6. Oddbjørn Solli la fram regnskapet for NPS og Dr. Per Gelleins Minnefond. Regnskapene var revidert og funnet i orden. De ble godkjent uten merknader.
7. Ansvarsfrihet for Styret. Vedtatt uten merknader.
8. Styret foreslo uendret kontingent for 1998, kr 200,-. Enstemmig vedtatt.
9. Solli refererte forslag til budsjett. Posten "Kontingent PHC" ble korrigerert til "Kontingent PHS".
Budsjettforslaget ble godkjent uten andre merknader eller endringer.
10. Innkomne forslag. Det var innsendt et forslag fra Jorunn Moen angående plassering og forvaltning av biblioteket til NPS. Forslaget var ikke ført på saklisten eller sendt ut på forhånd, og ble derfor oversendt styret til videre behandling. Det ble likevel en kort debatt om biblioteket, og følgende hadde ordet: Paul H. Jensen, Jorunn Moen, Leiv A. Brecke, Peer-Chr. Aanensen.
11. Valget ga resultat som følger. Samtlige valg var enstemmig og uten motkandidater:

Ivar Sundsbø, formann	1 år - gjenvalg
Kjell Fiskvik, styremedlem	2 år - gjenvalg
Bjørn Mugerud, styremedlem	2 år - gjenvalg
Arne J. Bay, varamedlem	1 år - gjenvalg
Gunnar Melbøe, varamedlem	1 år - gjenvalg

Styremedlemmene Elin Amundsen og Oddbjørn Solli var ikke på valg i år.

Revisor: Tore Berg gjenvalg

Valgkomité: Arne Thune-Larsen , Tor Østlund og Jon Kvistedal (alle gjenvalg).

Styret for Dr. Per Gelleins minnefond: Formannen, Paul H. Jensen og Tor Østlund (gjenvalg).

Årsmøtet ble hevet ca kl 15.35.

A. L.

REFERAT FRA MØTE I NPS 1. FEBRUAR 1997 I PFT's LOK.

Møtet ble ledet av Elin Amundsen. Det var 27 medlemmer og 1 gjest til stede.

1. Referat fra forrige møte ble godkjent med en korleksjon: Torstads publikasjon om Postkontrollen 1945/46 er beregnet ferdig ved årsskiftet 97/98, ikke i 1996.

2. Det ble referert en stor mengde innkommen post. Redaktøren av SFT, Gösta Karlsson etterlyste artikler fra norske posthistorikere, i tilknytning til et nummer med særlig vekt på Norge. Postmuseet annonserer nyåpning etter ombyggingen (torsdag 30. januar), og PFT åpner ny butikk i tilknytning til Postmuseet. Av nye publikasjoner forelå først og fremst ALLTID UNDERVEIS, to bind med Postens historie fra 1647 - 1996, nye håndbøker og poststedene i Trondheim. Det var brev fra EC Hannevig som beklaget at han ikke lenger kunne komme på møtene. Det ble vedtatt å sende han en blomsterhilsen til den 19. februar, Selskapets 20-års dag.

Styret ville foreslå som nye medlemmer Hallvard Slettebø, Birger Stillulfsen, Finn Aune, Hans Enger og Kjell Terje Olsen. Årsmøtet i NPS fastsatt til lørdag 3. mai i Postmuseets lokaler. Til åpent møte under NORWEX 97 20. april blir Bent Johnsen invitert, og til åpent sommermøte i Trondheim i juni skal Roger Lockertsen foredra om navnestriden Trondhjem-Nidaros-Trondheim. Dato for de 2 siste møtene i 1997 ble fastsatt til 6. september og 15. november. Det forelå spørsmål fra NORWEX 97 om sakkyndige guider til de posthistoriske eksponatene. Paul H. Jensen utdypet dette nærmere.

3. Dagens hovedpost var foredrag/kåseri av Finn Erhard Johannessen, som forfatter av første bind av Postens historie (1647-1920). Han valgte å ta som tema postbønd-

ene, en institusjon som var særegen for Norge og Sverige. Han fikk stor fagnad for foredraget, Arne J. Bay, Paul H. Jensen og Trond Schumacher hadde spørsmål til foredraget. Elin Amundsen overrakte til slutt Postens Årbok 1996 til foredragsholderen.

4. Den tradisjonelle lapskaus ble fortært og de reglementerte skåler drukket.

5. Tor Østlund innledet, først om det nære og konkrete, om Postmuseet som nytt møtested. Deretter tok han opp det mer eksistensielle problem for filatelister; frimerkesamleriets fremtid. Ole Jørgen Grann definerte seg som «grukkedals-filatelist» som formannen i Budstikka hadde kalt hjemstedssamlerne, og mente at filateliens i fremtiden måtte ha en forankring i grasrota. Paul H. Jensen, Elin Amundsen og Bjørn Mugggerud erklærte seg enige med Grann. Den videre diskusjon om et åpnere selskap uteble, kanskje på grunn av fravær av diverse styremedlemmer.

6. På grunn av at tida var langt fremskreden ble denne posten begrenset til et absolutt minimum.

7. Møtet ble avsluttet med auksjon med 52 objekter, der de aller fleste ble solgt.

Møtet ble hevet kl 19.15.

Kjell Fiskvik
referent

**VI MINNER OM HØSTENS
MØTER I SELSKAPET: LØR-
DAG 6. SEPTEMBER MED OM-
VISNING I RIKSARKIVET OG
PÅFØLGENDE MØTE I POST-
MUSEET. LØRDAG 15. NOV-
EMBER MØTE I POST-
MUSEET.**

Budstikka

utkommer inntil videre fire ganger i året og sendes medlemmene i Norsk Posthistorisk Selskap.

Ansvarlig redaktør BUDSTIKKA:

Tor Østlund, Wilstersvei 14 B, 0580 OSLO
Tlf privat 22 64 19 37, Ktr: 23 14 78 65.
Fax kontor: 22 17 44 90.

Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis.

Styret i NPS:

Formann: Ivar Sundsbø, Postboks 4369
Torshov, 0402 OSLO.
Tlf priv: 22 29 07 43, tlf arb: 22 35 79 43
Fax ktr: 22 35 20 55

Styremedlemmer:

Kasserer: Oddbjørn Solli, Seljeveien 23,
1481 HAGAN. Telefon privat: 67 07 70 02,
telefon arbeid: 22 45 23 31
Fax ktr: 22 45 23 35
Postgiro NPS: 0801 3972932

Bjørn Mugggerud, Fredrik Kvamsgt 19,
0172 OSLO. Tlf privat: 22 36 22 10
Tlf ktr: 63 84 87 94

Kjell Fiskvik, Sleipners vei 6,
5050 NESTTUN Tlf priv: 55 13 17 92

Elin Amundsen, Kapt. Roosensvei 35,
7018 TRONDHEIM Tlf priv: 73 51 14 58

Nesten 30.000 mennesker hadde besøkt Norwex 97 og postutstillingen da dørene lukket kl 15.00 mandag 21. april 1997. Kongen var der, ministeren og ordføreren var der, direktører, store og små sjefer, Ola og Kari, ja alle som har interesse for frimerker og post møtte opp. Undersøkelser ved utgangen viste at de 2 utstillingene var nogenlunde like populære - generelt sett, mens de fleste mente at Norwex 97 kunne by på de beste attraksjonene. Vi får aldri vite hva resultatet

hadde blitt med kun én av utstillingene. Men jeg slår like godt fast at kombinasjonen post- og frimerkeutstilling var en suksess, en kjapp utstilling i pakt med tiden og de krav den menige besøker stiller for at vi skal få disponere av hans eller hennes tid.

Var dette den siste utstilling av slike dimensjoner i Norge? Det er ingen gitt å gi dette svaret i dag. Noen lignende postutstilling er nok ikke aktuell i vår tid. Neste anledning for filateliens del blir i år 2005, da norske frimerker blir 150 år. Frimerkeutstilling ?????

Jeg tror i alle fall at utstillingene både nasjonalt og internasjonalt må få en annen form. Jeg legger hodet på blokka og hevder at mengden rammeflater - selv på Norwex 97 - var i drøyeste laget. Det ble de innvidde som hadde gleden av disse høyt spesialiserte samlingene, som du skal ha både erfaring og kunnskap for å kunne lære noe av. Nytenkning må til! De nasjonale forbundene og FIP er nødt til å ta debatten dersom de vil følge med i tiden og overleve som samarbeidspartnere. Postverkene er ikke lenger villige til å betale regningen for den måten det hele legges an i dag.

Hva med å arrangere en internasjonal utstilling med alle klasser, som normalt skulle dekke ca 4.000 rammeflater. Samlerne måtte gjerne sende inn sine samlinger (som ble bedømt av en jury). Men, så måtte en utvalgt gruppe mennesker (ikke tradisjonelle juryfolk) velge ut f.eks 500 rammeflater for fremvisning til det vanlige publikum. Et representativt utvalg samlinger, basert på en rekke kriterier. Først da tror jeg utstillingsfilateliens igjen kunne gjøres spennende og attraktiv. For det er viktig at den er der, som et ledd i hele maskineriet.

Tor Østlund

FØLGEBREV MED KORRIGERT OG TILBAKEKARTERT PORTO

På siste møte i NPS oppfordret redaktøren medlemmene til å fortelle om interessante nyervervelser:

Ombringelsesgebyr av pakker skulle etter 1.5.1919 alltid forutbetales til Kristiania. Men siden få følgebrev som endte opp i Kristiania har kommet ut på markedet, sannsynligvis grunnet restriktive arkivrutiner, har det ikke vært lett å finne slik dokumentasjon. På Norwex 97 fant jeg endelig et slikt følgebrev: En pakke hadde blitt omadressert fra Kra. til Stabekk - og dette følgebrevet var korrekt frankert til Kristiania med 40 øre ekstra for å dekke ombringelsen. Ved nærmere studier viste det seg at følgebrevet var langt mer interessant enn dette!

Det ene 40-øres frimerket var IKKE stemplet på avsenderstedet Saura - men av Midtre Helgeland postexp. litr O. Porto hadde følgende blitt korrigeret. Feilfrankeringen var altså på et tidlig tidspunkt blitt oppdaget, 40 øre påsatt og tilbakekartert avsendende postkontor. Postekspeditøren på Saura satt deretter igjen med regningen for feiltakseringen - og det var ikke sikkert at han fikk dekket det av avsender heller, da jeg har sett et sirkulære som oppfordret til ikke å gå tilbake til avsender med feiltaksringer gjort på postkontoret, da dette kunne skade postverkets renomme. Her har i alle fall postverket fått både i pose og sekk idet de har oppkrevet ombringelsesgebyr for en pakke som har blitt omadressert og i tillegg blitt oppkrevet ny vektporto for dette.

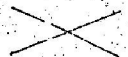
At manglende ombringelsesgebyr ofte ble glemt påsatt til Kristiania kan dokumenteres ved at postkontoret anskaffet eget stempel til portokartene med tekst om at dette var glemt.

Blankett nr. 208.

Porto-kart

fra til *Row*

den *17/12* 19*11*

Antall forsendelser	Forsendelsenes beskaffenhet	Porto å tilsvare ved påklebning av portomerker på kartet	
		3	4
1	2		
	Ubetalte, omekspederte eller tilbakesendte a) almindelige forsendelser b) verdiforsendelser *) Tilbakemeldelser om feiltaksringer og lignende.		<i>40</i>

169 *) Tilbakemeldelse
vedkommende portokartet bedes tilbakesendt med første post

ekspektert av *Alf. Moe*
pakke fra *Alf. Moe*
den *21/12* *1911* *Marit Moe*

Off. poststyrelsens sirkulære

Mars 1921 *a*

NYHETER OM PORTOTALLSTEMPLER

Konvensjonen med Frankrike

Interessen for portotallestempler har vært stor de senere årene. Etter hvert har det også blitt gjort oppdagelser og registreringer, slik at en står på forholdsviss sikker grunn, når det gjelder de posthistoriske data. (Se *Langangen* "Frimerker som hobby" nr. 4/86, *Snarvold* "Franske portotal i decimer på norske brev til Frankrike" og *Solli*: "Frimerke-Forum" nr.2/96).

I Sverige har Bertil Larsson en stor samling som omfatter stemplene fra den første postkonvensjonen med Frankrike. På jakt etter dokumentasjon av stemplene har han gjort oppsiktsvekkende funn i det franske postmuseet. I tillegg til opplysninger om de svenske portostemplene, har han også funnet avtrykk av de norske stemplene etter første konvensjonen. (Postryttaren 1996. s.53).

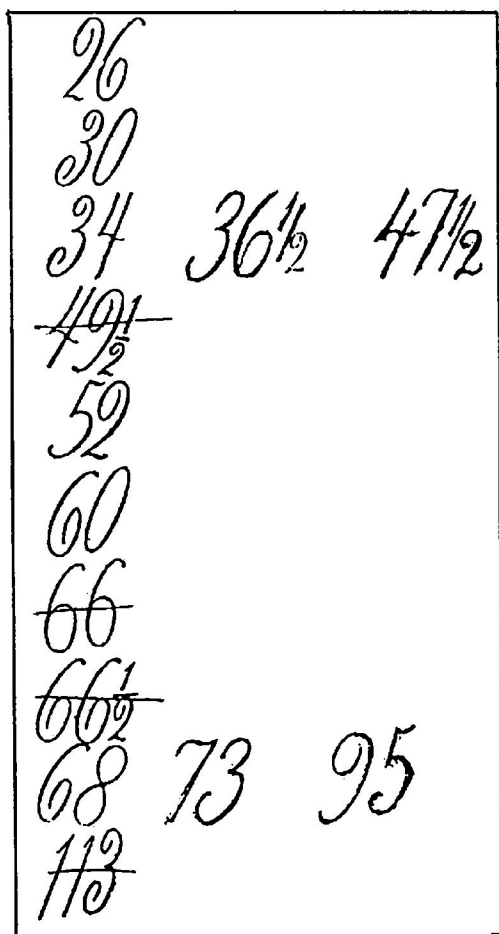

Fig. 1 viser avtrykk av de stemplene som ble brukt i postkuppen Paris-Quievrain. Av disse er ikke "95" registrert tidligere (Dobbelt porto for brev fra Cuba og noen stater i Syd-Amerika.) Av de øvrige kjennes ikke avtrykk av 47 1/2, 49 1/2, 66, 66 1/2, og 1,13 (1 Rigsdaler 13 skilling). Dessuten mangler 78, som er kjent på to brev (fra Brasil).

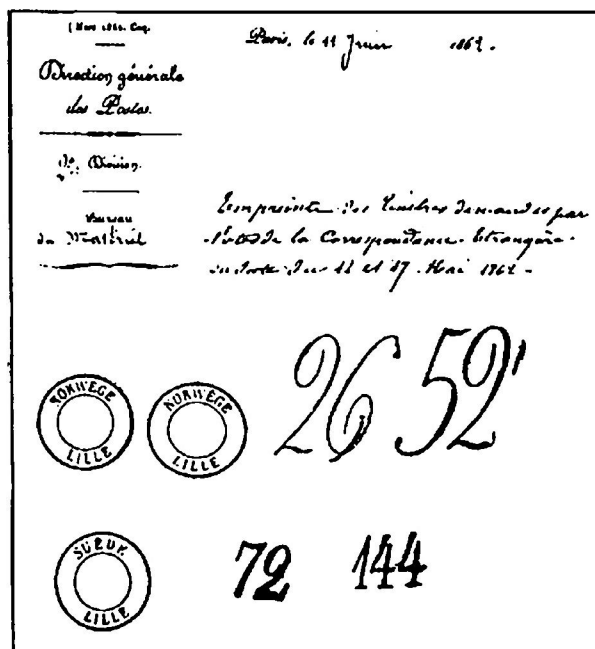

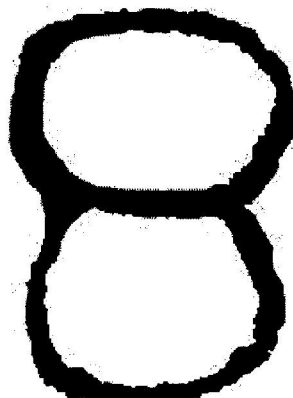
Fig. 2 viser avtrykkene til stemplene som ble brukt ved postkontoret i Lille på brev til Norge og Sverige. Lille ble utvekslingskontor i juni mnd. 1862 for post til og fra endel postkontorer i Nord-Frankrike, men avtrykk av stemplene "NORWÈGE - LILLE" er meget sjeldne. Bortsett fra "26" og "52" er det lite å finne av brev med portostemplene fra konvensjonen. For å gi et inntrykk av brevmengden som ble befordret etter konvensjonen, har jeg hentet fram noen tall fra Svinesundarkivet: 20 februar 1858 kom det

214 brev til Svinesund. Av disse var 45 frankerte, 37 fra Frankrike og 8 i transit. De 169 portostemplede brevene fordelte seg slik: Frankrike og Algerie, 98 - Spania, Portugal 23, - England, Sveits ("30 sk. - området"), 8, Italia, Middelhavslandene ("34 sk. - området"), 25 og "Land øst for Suez", ("36 ½ sk. - området"), 15. Tallene viser etter mitt syn at slik statistikk vanskelig kan brukes for å fastslå mengden av eksisterende brev idag. Dette bestemmes som kjent mer av hvilke arkiver som er bevarte.

8 - tallet fra Frederikshald

Som kjent ble portotalstempler, ialt vesentlig 5 - tall, benyttet på en rekke norske postkontorer for å markere skyldig porto i skillingsperioden. Mindre kjent er det kanskje at Frederikshald hadde stempel med portotal 8. Dette stemplet, 8 (skilling) ble benyttet ved postkontoret i Frederikshald for å markere at 8 sk. skulle betales for ubetalte brev fra Sverige. Porto gjaldt i perioden 1/7-1869 til 31/12-1885. Det kan fastslås at Frederikshald postkontor hadde meget stor postutveksling med Sverige. Imidlertid sank mengden ubetalte brev betraktelig da porto for disse steg 100 % fra 1/7-1869. Dette er antagelig grunnen til at det bare er kjent meget få avtrykk av dette portostemplet. I Sverige ble det

benyttet et tilsvarende stempel, 25 øre, i postutvekslingen over Kongsvinger- og Sydbanen. Bare et lite antall brev er kjent med dette stemplet.

8 - stemplet er også kjent på dobbeltvektige innenlandsbrev. I perioden 1/1-1872 til 1/1-1877 var porto for ubetalte brev, med vekt 15-30 gram, 8 skilling. Stemplet fylte altså en dobbeltfunksjon, men ikke desto mindre finnes avtrykk i meget få eksemplarer.

Oddbjørn Solli

PRAKTISK ARKIVGRANSKING FOR POSTHISTORIEINTERESSERTE

Av Gunnar Melbøe

I Riksarkivet og Statsarkivene ligger det en mengde opplysninger som posthistorieinteresserte kan dra nytte av. Det kan f.eks. dreie seg om postgangen i eldre tider, dampskipsfarten, utlevering av stempler, opprettelse av postkontorer, ansettelse av postmestere og postekspeditører osv. De aller fleste opplysningene er tilgjengelig for alle som måtte være interessert; det gjelder bare å finne dem. Det betyr i praksis at man selv må oppsøke arkivene og lete frem opplysningene.

Alle arkiv er jo bygget opp etter en viss systematikk, og hvis man først setter seg inn i den vil man spare mye unødig arbeid senere. Derfor anbefaler jeg at man bruker litt tid på å lese gjennom relevant litteratur som f.eks. «Norske Arkivkataloger», Alf Kiils bok «Arkivkunnskap. Statsarkiva». Jeg anbefaler også «Den norske Centraladministrasjons historie 1814-1914 (side 201-6) som behandler postverkets administrasjon. Dette skulle gi en tilstrekkelig teoretisk bakgrunn, slik at man senere kan gå rett på det praktiske arbeidet i arkivet.

La oss ta et eksempel:

Vi forutsetter at vi er på jakt etter posthistoriske opplysninger som gjelder året 1865. På den tiden sorterte postvesenet under handelsdepartementet, og vi ber derfor om å få utlevert **katalogen** for dette departement som vedrører postvesenet.

Foran i katalogen står en innholdsfortegnelse over **kopibøker, journaler og journalsaker**. Kopibøkene (vanlig-

vis en eller to for hvert år) inneholder kopier i kronologisk rekkefølge av alle brev som har gått ut fra departementet. Hvert brev har fått sitt nummer, og til venstre i marginen står vanligvis en henvisning til et eller flere nummer. Det er **journalnummeret**, som viser til inngående korrespondanse om samme sak.

Ved å slå opp i **journalen** finner du et kort resymé av dette brevet og en anførsel om hvordan det er behandlet. F.eks. besvart (dato), oversendt (andre instanser til uttalelse), til observasjon, til etterretning (ingen svar nødvendig) o.l.

Hvis man nå ønsker å se selve brevet, må man be om å få utlevert journal-sakene, som er en pakke eller kassett inneholdende ca. 200 dokumenter. Disse er vanligvis ordnet i nummerrekkefølge, og vet man journalnummeret går man selvsagt direkte på dette nummeret, og slipper å bla seg igjennom hele dokumenthaugen.

Bli imidlertid ikke overrasket om det ønskede dokument ikke alltid ligger på sin plass.

De fleste arkiv er ikke komplette; dette gjelder særlig de eldste. Det kan derfor hende at dokumentet er forsvunnet, feilplassert, sendt til andre myndigheter, eller rett og slett ligger på et annet journalnummer som dreier seg om samme sak. Hvis man ikke finner originaldokumentet har man likevel den korte innholdsbeskrivelsen i journalen å støtte seg til. Foran eller bak i journalene er det vanligvis et register som letter arbeidet betydelig. Det samme gjelder kopibøkene, men her er registrene ofte i egne protokoller. Dette vil fremgå av katalogen, som også har en henvisning til hvor i arkivene de forskjellige dokumentene er oppbevart.

Ved å fylle ut en bestillingsseddel med de nødvendige opplysningene, får man de ønskede dokumentene brakt inn på lesesalen. Hvis man ønsker fotokopier av enkelte dokumenter, må dette bestilles på eget skjema. Papirstrimler til å merke av sidene i protokollene eller hvor dokumentene befinner seg blant journalsakene får man utlevert. Etter noen dager er kopiene klare til avhenting, eller de kan sendes i posten.

En ting som i begynnelsen kan gjøre det vanskelig å finne frem de ønskede opplysningene, er å tyde den gotiske håndskriften på 17- og 1800-tallet. Dette er imidlertid kun en treningssak, og det finnes dessuten mange lærebøker som man kan studere.

VIKTIG. Du bør alltid gå gjennom kopibøkene og journalenes register først, og gjøre deg kjent med innholdingen. F.eks. har hvert amt (fylke), hvert postkontor, hvert departement og hvert dampskip egne sider. Ved å gå gjennom registrene først kan man senere gå direkte på de ønskede numrene i kopibøkene og journalene (eller journalsakene), og spare mye tid og arbeid.

Det ovenstående er vesentlig basert på erfaringer fra Riksarkivet, hvor du finner de fleste opplysningene om posten i gamle dager, selv om det gjelder lokale forhold. Statsarkivene har nok en del opplysninger om posten og postgangen f.eks. i amt- og fogdearkivene, men arbeidsgangen er stort sett den samme.

En annen kilde som jeg har hatt mye nytte av er «Stortingets forhandlinger», som finnes komplette fra 1814 i Postbiblioteket. De inneholder mange opplysninger om opprettelse av nye postekspedisjoner (komitéinnstillinger/proposisjoner), ofte med grundige bakgrunnsopplysninger. Dessuten inneholder de mye om dampskipsfart, både i offentlig og privat regi i forrige århundre. Også her lønner det seg å starte med registrene først.

PS. Vær nøye med kildehenvisningene; det vil spare deg for å lete opp de samme opplysningene på nytt.

Følgende hefter er hittil utgitt i samarbeid mellom Anders Langangen og Oslo Filatelistklubb:

* A. Norske Postsigneter 1814-1899	kr 80,00
* B. Brevstemlingsmaskinene i Norge 1900-1950	kr 100,00
* C. Norske Datostempler del 2, 1912-1930	kr 120,00
* D. Norske Datostempler del 3, 1931-1949	kr 180,00
* E. Norske Datostempler del 4, 1950-1959	kr 100,00
* F. Norske Datostempler, del 5, 1959-1969	kr 80,00
* G. Norske Datostempler, del 6, 1969-1978	kr 120,00

Samtlige hefter kan bestilles fra: Oslo Filatelistklubb, Postboks 298, Sentrum, 0103 Oslo, Postgiro 0801 2471530

Porto kommer i tillegg: Heftene A, B, og F er i vektclassen opptil 500 gr
Heftene C, D og G er i vektclassen opptil 1.000 gr

Porto opptil 500 gr = kr 22,00
Porto opptil 1000 gr = kr 35,00 (pakke)
Porto 3-5 kg (alle heftene) kr 41,00 (pakke)

TAKSTER FOR UBETALTE, UTENLANDSKE BREVER TIL NORGE, 1852-1857

Av Erling Berger

Reglene for betaling av portoen for ufrankerte brever som ankom til Norge, er ikke alltid klart beskrevet i de offisielle dokumenter før 1864. Det er mye lettere å finne det beløp som skulle betales for de avgående, frankerte brever.

Denne artikkelen vil kun beskjeftige seg med post som ankommer fra land syd for Hamburg, og som er gått via Sverige. Det er nemlig disse brev som viser, at ubetalte brev kan koste ca fire skilling species mere enn de avgående frankerte brever.

I de større norske byer skulle det betales bærepenger for utbringelsen - typisk en skilling, men det lar jeg ligge. Dog kan jeg si at det ser ut til at der aldri ble krevet bærepenger i Mandal.

Jeg kan her si at de ekstra ca 3 skilling stammer fra den del av turen som ligger syd for Hamburg. Sverige beregnet den porto som skulle betales for veijen syd for Hamburg, etter nedenstående regel (meddelt både i 1847 og i 1851):

Hver sølvgrosschen ble regnet til 3 skilling svensk banco. Hver Hamburg schilling ble regnet til 2 ½ skilling svensk bco.

Hvis et brev ankom til Hamburg med en porto på typisk fem sølvgrosschen, så ble dette beløpet omregnet til syv hamburgske schilling (opprundet fra 6 2/3). Nå kunne svenskene omregne på to forskjellige måter til svensk banco:

$$5 \times 3 = 15 \text{ skilling svensk banco}$$

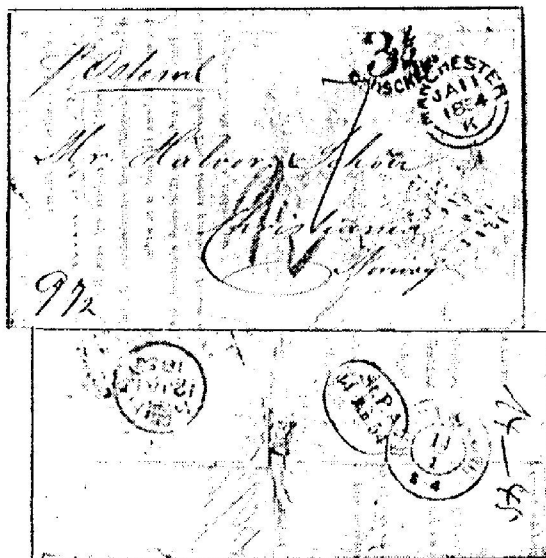
$$7 \times 2 \frac{1}{2} = 18 \text{ skilling svensk banco (opprundet fra } 17 \frac{1}{2}\text{)}$$

Svenskene valgte den dyreste løsningen (18 skilling), og mottageren i Norge måtte betale 18 skilling species for noe som på udturen over Sverige ville kostet 15. Via Danmark i tiden under den regulære dampskipsfart var prisen kun 14. Etter 1857 begynte svenskene å bergene portoen syd for Hamburg etter den riktige kurs:

$$\underline{1 \text{ Hamburg schilling} = 2 \text{ skilling norsk specie}}$$

Som bekreftelse av ovenstående fremstilling kan Leiv Brecke og jeg fremvise i alt seks eksempler. Vi viser to her, hvortil jeg takker Leiv Brecke for medvirken.

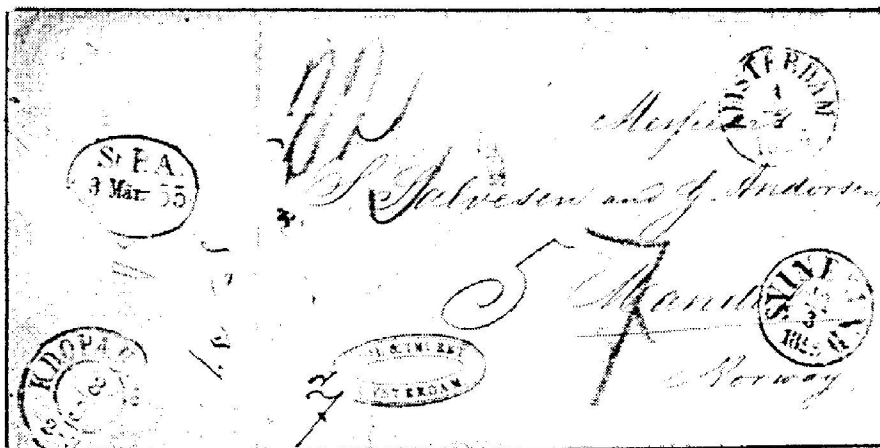
Figur 1. Ufrankert brev januar 1854 fra England til Norge via Hamburg (tilhører Leiv Brecke).

Porto gjort opp i Hamburg	7 sølv groschen
omregnet til schilling 7 x 1 1/3	9 1/2 schilling
omregnet til svenske penger 9 1/2 x 2 1/2	24 sk bco
transit Danmark og Sverige	15 sk bco
<u>norsk andel</u>	<u>6 sk spec</u>
<u>I alt å betale i Norge</u>	<u>45 sk spec</u>

Merk at 1 sk svensk banco regnes lik 1 sk spec.

Figur 2. Ufrankert brev mars 1855 fra Holland til Norge via Hamburg.

Porto gjort opp i Hamburg	5 sølv groschen
omregnet til schilling 5 x 1 1/3	7 schilling
omregnet til svenske penger 7 x 2 1/2	18 sk bco
transit Danmark og Sverige	15 sk bco
<u>norsk andel</u>	<u>6 sk spec</u>
<u>I alt å betale i Norge</u>	<u>39 sk spec</u>

Kilder: Norsk cirkulære 15 dec 1851 artikkel 10 og Portotakst 15 sept 1852 side 4

HÅNSKREVET JERNBANEN

Et utdrag fra Jernbanegruppens registreringsarbeid.

HOVEDBANEN CHRISTIANIA - EIDSVOLD

Da det første spadesticket ble tatt 8. august 1851 av statsråd Løvenskiold, ble det benyttet en spade av sølv til å kaste jorden opp i trillebåren av mahogni. Til seremonien var det bare herrer som fikk adgangstegn, merket Herrebillet. Antrekket var galla. På herrebillettene sto følgende: «De innbudne Herrer anmodes om at ville møde i Oslo Bispegaard kl. 12 1/4, for derfra at begive sig i Procession til den bag Bispegaarden værende Løkke hvor Ceremonien vil finde sted». Damene ble plassert på egen tribune lenger unna.

I 1851 ble A/S Norsk Hovedjernbane dannet med norsk og engelsk kapital. I september 1854 blev Hovedbanen åpnet. Johan Christian Hønsen var togfører på det første damptog fra Christiania til Eidsvold Stasjon. Åpningstog brukte 2 timer og 45 minutter på denne første turen.

KONGSVINGERBANEN

Kongsvingerbanen ble åpnet 3/10 1862. Jernbanen mellom Kongsvinger og riksgrensen ble åpnet 4/11 1865. Først i 1874 ble jernbanen som bandt Christiania sammen med Stockholm over Kongsvinger ferdig. Da kunne utenlandsposten ta denne veien.

Jernbane og Postvesen har alltid hatt et nært samarbeid, som kan bevises ved at Jernbaneloven av 12 August 1848 forutsatte i § 2 at interessenter i jernbanen overtok "Befordringen av posten og av alt annet Regjeringen maatte forlange fremført paa banen."

Da Eidsvoldsbanen var ferdig, gjennomførte myndighetene de endringene i postføringen som ble nødvendige. Først ble Rælingens poståpneri flyttet til Strømmen Jernbane - Station. Så ble en rekke postkontorer og poståpnerier lagt på eller ved jernbanestasjonene.

Cirkulære 8/11 - 1862:

Nye postaabnerier paa Jernbanestationene: Fedtsund, Blaker, Haga, Aarnæs, Sæterstuen, Skarnæs og Sander fra 15/11 - 1862. Samtidig nedlæggelse av Fet, Sørums, Næs og Søndre Odalen poståpnerier.

Gruppen har så langt, registrert 200 forsendelser (Håndskrevne/Stemplede). Fordelt som følgende: 129 stk Hovedjernbanen, 41 stk Kongsvingerbanen, 30 stk Mjøspost. Gruppen har registrert 14 ulike skrifttyper av påskriften Jernbanen. Funnet data over 27 posttjenestemenn, hvorav 24 også har hatt tilknytning til Kongsvingerbanen. I tillegg kommer de reisende ekspeditører fra Chra.Omk.Kontor.

Oddvar Skogsberg

Her følger noen eksempler på Påskrifter:

Jan 28 - 3
Fra Catharina Funder

Kjøbenhavn
København Brevsted

9/8-71
Kjøbenhavn

København Brevsted
Telefonnummer 244
København
Christiana

Dr. Dagvagn
Kjøbenhavn
Profession & Perisiren
Kjøbenhavn

Kjøbenhavn
Kjøbenhavn Brevsted
Christiana

J. J. Jørgensen
København
København Brevsted
Hammer

J. J. Jørgensen
København
Hammer

Brev-Kort
(Paa denne Side skrives kun Adressen)
Kjøbenhavn
Christiana

PORTOBeregning av brev til utlandet under inflasjonstiden 1807 - 1814

Av Harry Snarvold

Napoleonskrigene førte til statsbankerott i Danmark/Norge i 1813, med en kraftig inflasjon langt inn på 1830-tallet. For Norges del skal her behandles tiden fram til 1814 og den spesielle portoberegning som ble innført pga pengeverdiens fall. Som kjent begynte man å notere porto i Lybske skilling i 1730-årene, med oppkrevning i dansk skilling (1 L.sk. = 2 danske skilling). Ved pengereformen i 1813 ble det innført riksbankdaler/skilling som varte en kort periode til 1816. Deretter ble porto notert i specieskilling. For å kompensere for sedlenes stadig fallende verdi i forhold til sølv, ble det nødvendig for Postverket å korrigere, dvs forhøye portotakstene motsvarende papirpenger. Sølv skulle nemlig brukes av Postverket til utenlandske avregninger og fra juli 1813 også til betaling for strekningen gjennom Slesvig og Holstein. I Hertugdømmene var derimot pengeverdien knyttet til sølv med en stabil vekselkurs. På denne tiden ble norske brev via Danmark forutbetalt til Hamburg. Den del av veien som lå nord for Haderslev (1. postkontor i Slesvig) kunne således betales med papirpenger (dansk sk) uten tillegg, mens strekningen gjennom Hertugdømmene til Hamburg skulle oppregnes og betales etter følgende tabell (circulære fra generalpostdireksjonen i sept 1809):

16.9.1809.....2 ½ ganger, 31.3.1810.....3,0 ganger, 15.12.1810.....4,0 ganger 7.5.1811.....6,0 ganger, 7.11.1812.....12,0 ganger

Efter pengereformen i 1813 kom det helt nye regler. Undertegnede kan ikke finne at disse helt spesielle forhold for beregning av porto til utlandet er behandlet tidligere i norsk posthistorisk litteratur.

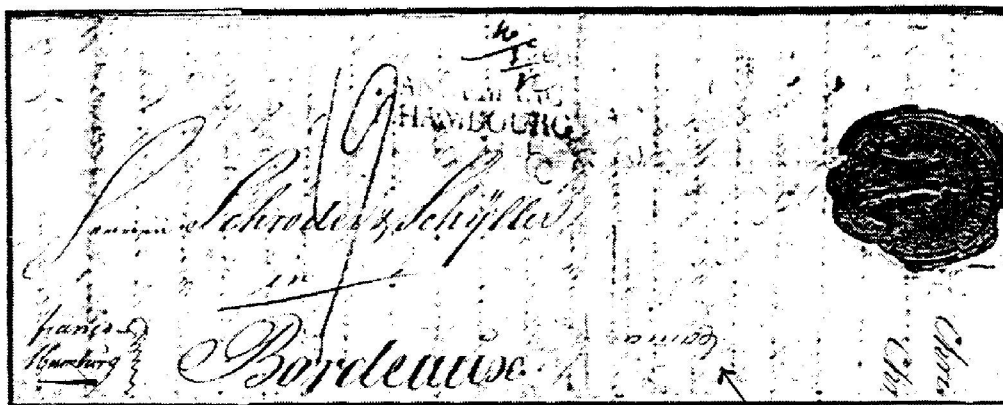

Fig. 1. Et av de få kjente brev fra Christiania til Bordeaux datert 4.5.1811, sendt via Danmark og forutbetalt til Hamburg (franco Hamburg notert nede til venstre). Betalt porto er notert oppe til høyre på brevet som «10/5/12», fordelt som følger:

Christiania - Kjøbenhavn.....10 L.sk. papir, Kjøbenhavn - Haderslev5 L.sk. papir
Haderslev - Hamburg: 8 L.sk.- 5 L.sk.= 3 L.sk. sølv x 4 (koeff.).....12 L.sk. papir
Total porto = 27 L.sk. som ble oppkrevet med 54 dansk skilling (papir). Brevet er dessuten sensurert ved Christiania Politikammer.

Den bevarte brevmengde fra denne tiden er meget begrenset og da porto notert på brevet hører til sjeldenhetene, er disse brev å betrakte som rariteter. Fra 1808 var det samtidig påbudt sensur av brev til utlandet, hvilket gjør disse forsendelser ettertraktet i dobbel forstand.

POSTENS HISTORIE

Av Tor Østlund

Kommunikasjon

Den første form for kommunikasjon var ordet. Ordet ble sagt, visket eller ropt. Menneskene visste at de ikke kunne overleve uten å kommunisere med hverandre - enten det var på jakt eller å hjelpe en annen med å bygge en hytte eller et hjem. Ordet ble således bindeleddet mellom enkeltmennesker, eller også grunnlaget for at menneskene søkte sammen i samfunnsdannelser.

Menneskets stemme kan nå langt men har sine begrensninger. Derfor måtte samfunnene benytte andre metoder for meddelser. Som afrikanernes trommespråk, plystresignaler, indianernes ild- og røyksignaler, eller vardebrenning slik vi kjenner det fra vikingetiden her til lands. Alt dette ble meddelelser med kollektiv adresse.

Denne kommunikasjonsformen kjennetegnes ved at den har kollektiv adresse.

Det personlige budskapet

Så snart individer fikk særinteresser som fellesskapet måtte eller skulle holdes utenfor, oppsto budskap med personlig adresse. Før skrivekunsten ble oppfunnet ble slike meddelelser besørget av budbringere som overbragte enten muntlige beskjeder eller avtalte tegn. Budbringeren ble på denne måten en meget viktig person, som hadde stor respekt. Kanskje ikke rart at grekerne opphøyet budbringeren til en gud - HERMES - den guddommelige budbringer med vinger på helene.

HERMES, gudenes budbringer

Det var de raskeste og sterkeste unge menn som ble valgt ut til budbringere. Den meste berømte er budbringeren fra Maraton, som på grunn av utmattelse falt død om etter å ha uttalt ordene; Vi har vunnet Ved Maraton vant atenerne under Miltiades en stor seier over perserne i 490 f.Kr. Distansen fra Maraton til Aten har overlevd til våre dager. Med sine 42.195 meter er den fortsatt en prestisjetung øvelse i de olympiske sommerleker hvert fjerde år.

Budbringeren til fots ble også etter hvert erstattet med budbringere til hest, på kameler, de svømte eller brukte former for båter, alt avhengig av hvilken strekning de skulle tilbakelegge.

Skrivekunsten

Utteksling av kommunikasjon forutsatte et fast tegnsystem eller skrift, og skrivekunsten ble derfor grunnlaget for brevet som kommunikasjonsmedium. Eldste kjente skriftsystem er hieroglyffer eller kileskrift fra det gamle Egypt 4.000 år f.Kr. Men også i Kina skal de ha hatt et skriftsystem for 5.000 år siden. Senere i Mexico og Peru hvor indianerstammene brukte en form for knuteskrift.

En budbringer med et muntlig budskap kunne forkludre eller glemme viktige beskjeder. Men et skrevet budskap kunne ikke misforstås. På denne måten ble også skriveferdigheten en form for kunst, som ble behersket av de få. Det ble selvsagt at det var faraoene, keiserne, kongene, kirken og makthaverne som benyttet budbringere og folk som behersket skrivekunsten. Senere kom handelens menn og til slutt det vanlige mennesket.

Utviklingen av skrivekunsten hadde sterk tilknytning til den generelle utviklingen av samfunnet. Skrivekunsten og brevet er grunnlaget for postverkenes opprettelse.

Brevet

Brev ble etter hvert skrevet på en rekke forskjellige materialer - på papyrus (Egypt), på leirtavler (Assyria) og i Romerriket, på ben, på stein, på tre osv. Papyrus viste seg også å være det mest passende materiale for brevskrivning, og oppfinnelsen som er ca 5.000 år gammel, kommer fra Egypt. I India ble palmeblader meget brukt som skrivemateriale, noe som overlevde helt opp til det forrige århundre.

Bibliotekarene i Pergamon i Asia utviklet pergament, som hadde den fordel i forhold til papyrus at man kunne skrive på begge sider av materialet. Ikke så bra var at det var meget kostbart.

I dag kan vi vel ikke tenke oss en tilværelse uten papir. Papirfabrikasjon var kjent i Kina i flere hundre år før Kristus, og skal ha blitt oppfunnet av en kar ved navn Ts'ai Lun. Papiret ble kjent i Midt-Østen av araberne, som lærte det fra Kina. Oppfinnelsen kom til Europa først i det fjortende århundre. Den første papirmøllen i Tyskland ble bygget i Nürnberg i 1390.

ORGANISERT KURERTJENESTE

Lovgivere og militære oppdager snart viktigheten av hurtig og sikker levering av budskap. Spesielt i tider med krig, da kongen eller keiseren gjerne forlot hovedstaden til fordel for krigskueplassen, og hvor han var avhengig av å kunne gi ordrer tilbake til sin stedfortreder.

På denne måten skal de første postruter ha oppstått, f.eks. i gamle Kina med en budtjeneste langs Yangtze-Kiang floden.

Budbringer til farao (Egypt)

En utmerket budtjeneste skal ha eksistert for 5.000 år siden i det gamle Egypt - ifølge originale tegninger fra faraoenes gravkammer.

Kurer i Inkariket (Bolivia)

Den beste bud- eller kurertjeneste i Amerika ble bygget opp av Aztekerne, kalt Montezuma-løperne, i kampen mot de spanske konkvistadorene.

Den stadige utviklingen av statsdannelsene gjorde det helt nødvendig med en bud- eller kurertjeneste i en eller annen form. Det er da også kong Kyros den store, som hersket over Perserriket på 500-tallet f.Kr., og som har fått æren av å etablere den første organiserte kurer-

tjeneste med hester. Mennesket alene var ikke lenger godt nok. Den persiske budtjenesten gikk dag og natt i det kjempestore riket, og gjorde det mulig med en effektiv meldetjeneste mellom de forskjellige hovedsetene. Faktisk ble den en slags statsinstitusjon.

Systemet var så bra at kongen selv ofte benyttet poststasjonene. Da Alexander den store erobret Perserriket, beholdt han postsystemet, og kalte det «angareion».

POST

I Roma var det Cæsar som adopterte det persiske postsystemet, men det var keiser Augustus som gjennomførte det hele med bud, hester og vogner, og formålet var transport av post, gods og passasjerer over hele riket. Systemet med statsposten ble kalt «cursus publicus» og den enkelte poststasjon mansio eller statio.

Romerne adopterte det persiske postsystemet

Ved alle hovedveier ble det opprettet stasjoner der man kunne bytte hester. Vårt ord «post» stammer fra det latinske «posita» som nettopp betyr et slikt sted der man kunne skifte hester. Likevel var ikke «cursus publicus» et postverk i vår forstand, for det var forbeholdt embetsmenn, offiserer og kurerer.

POST I MUNKEKLÆR

Romerrikets fall betydde også slutten på cursus publicus, det mest perfekte postsystem i historisk tid. Det kom nå

en lang periode uten organisert posttjeneste.

I middelalderen ble etter hvert klostre sentra for litteratur, og det ble behov for å sende budskap disse imellom. Slik oppsto en kurerservice med tiggermunker og spesielle budbærere. Dette systemet ble utviklet så langt at enkelte munkeordener hadde arrangert overnattingsmuligheter for sine budbærere.

UNIVERSITETSPOST

Utviklingen av universitetene og deres behov for utveksling av informasjon, førte også til budbringertjeneste. Universitetet i Paris er mest kjent for dette, hvor barn av bedre borgere hadde behov for å sende bud hjem. Budbringeren fra universitetene skal ha hatt sitt eget brorskap med St Carolus som sin skytshelgen. Nettverket av budbringere fra universitetene skal ha eksistert helt opp til det 18. århundre.

POST TILGJENGELIG FOR ALLE

Organiserte postverk som var tilgjengelig for alle, oppsto først i middelalderen. I de norditalienske bystatene, som var de mest utviklede økonomiske områdene i Europa, organiserte bud seg i korporasjoner som fungerte som en form for postvesen, allerede i høymiddelalderen. Best kjent er forholdene i

Venezia der en korporasjon som besto av 32 medlemmer, ble dannet på 1200-tallet. Fra 1400-tallet kjennes de samme forholdene i Spania, mens det i Mellom-Europa i større grad ble benyttet private bud.

DE FØRSTE HORNBLASERE

Middelalderens utvikling og fremveksten av bysentra med håndverk og handel, skapte behov for en rask budtjeneste mellom byene. I 1484 skal byen Strasbourg ha disponert 3 sjefsbudbringere og 21 assisterende. Det er verd å merke seg at disse budene bragte borgernes brever, ikke makthavernes. Budenes avgang ble varslet på forhånd slik at brev kunne medsendes. Bybudbringerne og deres tjenester utviklet seg særlig i det 14. århundre, og utmerkede systemer eksisterte i Leipzig, Wien og Praha.

SLAKTER OG HORNBLASER

Noen av laugene i middelalderen utviklet også postsystemer. Mest kjent er nok slakterne i Tyskland, som ofte reiste mellom byene og kjøpte opp kveg. Privatfolk begynte derfor å benytte seg av deres tjenester. Det er disse slakterne som alltid skal ha varslet sin ankomst og avgang til/fra byene med å blåse i horn. Dette skal være opprinnelsen til posthornet, som for europeere er det typiske symbol for postiljoner til hest eller på vogn.

I Japan eksisterte et system med to budbringere, hvor den ene gikk foran

med en lanterne for å varsle alle veifarende om at nå kom keiserens budbringer.

DEN FØRSTE POSTFORPAKTER

Den tyske konge og senere keiser Maxmillian som hadde sitt hovedkvarter i Tyrol, hadde gjennom ekteskap fått makten over Nederland. For å holde tett kontakt opprettet han i 1490 en regelmessig postrute fra Innsbruck til Brüssel. Ruten ble opprettet og drevet som privat geskjeft av en ekspert fra Nord-Italia, Janetto Taxis, som fikk tittelen generalpostmester. Han hadde flere slektninger til å hjelpe seg, hvor broren Franz Taxis (1459-1517) kanskje er den mest kjente.

Mens post til nå vanligvis hadde blitt fraktet med kurer som brakte brevet direkte fra avsender til mottaker, organiserte Taxis transporten i et stafettsystem. Hvert bud fraktet posten fra en stasjon til den neste, en avstand på tre-fire mil. På den måten unngikk man hviletid - det samme systemet som i Milano på 1400-tallet.

Den første ruten mellom Wien og Brüssel ble snart utvidet med tilsvarende i Frankrike, Spania og Italia. Taxis fulgte systemet til den romerske cursus publicus, hvor poststasjonssjefene hadde ansvaret for å stille uthvilte hester og ryttere. Etterkommerne til Francesco de Tassis skiftet senere navn til Thurn & Taxis, og deres private rutenett eksisterte i 362 år, helt frem til 1867 da Preussen kjøpte opp de siste rettighetene. Det er

verd å merke seg at det Taxiske system stort sett gjaldt for hovedrutene i Europa, mens det i mange av statene ble bygd opp egne postverk.

Thurn & Taxis
hadde egne frimerker

Sammenhengen mellom statsmakt og postverk (et kongelig regale - en rettighet som tillå kongen og ingen andre) er f.eks. tydelig i Frankrike, hvor kardinal Richelieu i sin statsbyggende prosess anså et effektivt postverk for å være av største betydning. Høydepunktet ble nådd i 1630 med to postavganger daglig fra Paris i alle retninger.

Omtrent på samme tid ble et offentlig postverk opprettet i England. Post ble etter hvert også et internasjonalt fenomen. Posten skulle frem selv om grensene skilte, og det ble inngått avtaler landene imellom for å gjøre posttransporten lettere. De første postkonvensjoner i Europa opptrådte på 1500-tallet. Ble mer alminnelige på 1600-tallet, og 1700-tallet har vært kalt postkonvensjonenes århundre.

Fortsettes i neste nr.

BALTIKUM

Bygger opp en samling Estland, Latvia og Litauen i perioden 1918 - 1940. Tilbud mottas gjerne på samlinger, restsamlinger, brevlots etc. Henvendelse Tor Østlund, Wilstersvei 14 B, 0580 OSLO (Tif 22 64 19 37)